

IOANA PAULA PETRUȚIU

University of Oradea

THE INNER UNREST IN RADU ȚUCULESCU'S PIVNIȚA

Abstract: First revealed in 1995, multiple awarded in Romania and abroad, Radu Țuculescu's short-stories volume was translated in 2008: Der Mikrowellenherd and now it gains a new title and a new attention from the critics and also the readers. Republished in 2014, the volume was renamed because its initial name was associated with technical purposes and classified in consequence. Pivnița, the basement of all horrible destinies of the characters gathers ten short-stories full of incredible happenings, encouraging the reader to emphasize his own imagination. None of the stories has an obvious final none of them reveals anything, that's why the author creates a fascinating land, full of mysteries, full of horrible actions, with great characters. Mediocrity is revealed through the characters and their actions, but used by the novelist as a tool to impress, mediocrity becomes more that it seems to be. Communism, fear, anxiety, jealousy or ugliness are detailed through the pages. Even if it seems to be a short-stories volume, it's obvious in the end the fact that if you are imaginative enough you can find a tiny spider-web like similarity between the stories that will transform the volume into a sequential novel.

Keywords: imagination, fear, horror, ugliness, Communism.

Apărut în urmă cu aproape două decenii sub denumirea *Cuptorul cu microunde – romanul unui bloc în zece secvențe horror*, volumul de proze scurte al lui Radu Țuculescu este câștigătorul a numeroase premii naționale și internaționale. Reaparitia în atenția criticii în 2014 și schimbarea titlului în *Pivnița* (schimbare necesară după cum însuși autorul afirmă în prefața volumului deoarece cel initial avea „vagi sonorități tehnice și poate crea confuzii... De altfel, în unele librării, la vremea primei ediții, cartea chiar fusese plasată la... sectorul cu cărți tehnice”¹) este benefică acelor care datorită *Povestirilor mameibătrâne* ori *Femeilor insomniacului*, recent apărute, uitaseră de latura *horror* a prozelor lui Țuculescu.

Construit la prima vedere pe scheletul a zece povestiri, volumul este „cu puțin efort imaginativ, un roman secvențial”², întâmplările căpătând o anume legătură pe măsură ce lectura se desfășoară. Secvențele *horror* nu se anunță însă din primele rânduri în toate prozele ci spaima se intensifică, urmare a descrierii personajelor, majoritatea afișând un calm imperturbabil.

Interesante – pentru stabilirea unor trăsături comune prozelor lui Țuculescu – sunt temele care vor domina viitoarele romane: astfel că *arta culinară, fantasticul* ori *miș-dronismul* își au debutul în aceste proze timpurii. Gigi Apălină poate fi considerat precursorul lui Miș Dron atât prin comportament, cât și prin legătura pe care prozatorul o face între aceștia și păianjenii care „încep să-și întindă firele, cu o iuțeală și o dexteritate uimitoare. Ca niște raze albastrii, fine, transparente”³. Asemenea păianjenilor, Gigi Apălină și Miș Dron caută defectele oamenilor, profitând apoi de informațiile aflate în scopuri proprii, anume potolirea setei de a face gratuit rău: „[Gigi Apălină semnează] pastile ironice, acide, sarcastice. Uneori de-a dreptul batjocoritoare. Indiferent pe ce teme. El scrie despre oricine și

¹ Țuculescu, Radu, *Pivnița. Romanul unui bloc în zece secvențe horror*, București, eLiteratura, 2014, p. 13;

² Moraru, Cornel, *Povestiri realist-macabre*, în *Vatra*, nr.7, 1996, p. 17-18;

³ Țuculescu, Radu, op. Cit, p 183;

orice.”⁴ Arta culinară, atât de bine definită de proza lui Țuculescu ocupă și în rândurile prozelor scurte care alcătuiesc volumul un rol însemnat. Povestirea Georgianeii Vulturescu, ființa care trăiește pentru a mânca, *Cuptorul cu microunde*, *Osul de pește* ori chiar *Pivnița* oferă rețete culinare elaborate chiar: „Tai varza mărunț. Rad ridichile. Le amestec cu varză și dau totul în clocot de două ori. Apoi răstorn oala într-o strecurătoare mare, să se scurgă apa. În oală torn ulei. Iau un măr, îi scot mijlocul și umplu golul rămas cu miere. Tai câteva cepe mărunț.(...) Arunc ceapa în oală, apoi varza amestecată cu ridichi. Tai două roșii, de asemea în felii subțiri împrăștiindu-le în oală. Apoi mărar. Storc o lămâie. Mai torn două pahare cu vin alb. Sare și piper. Las totul să mocnească la foc mic. Să se călească. Să-și amestece aromele. La morcovi am renunțat în ultima clipă. Din pură inspirație. Cotletele le voi înnăbuși, apoi le voi prăji ușor, când varza va fi gata.”⁵

Mai toate personajele *romanului horror* – cum se cade pentru un astfel de roman – au aceeași soartă: se sinucid, mor ori sunt ucigași. În categoria menționată în final, ucigașii, intră cu precădere ursuzii, firile închise, care afișează ură fără vreun motiv întemeiat. Emil, admiratorul *cuptorului cu microunde* are un comportament care anunță fapta pe care cu seninătate o va împlini. Asemenea caracterului care zace în el, „lui Emil îi plăcea iarna, în special zilele cu zloată, când zăpada își pierdea puterile se topea repede și întreg orașul se umplea de apă și noroi”⁶ Emil adoră igrasia care – spre disperarea părinților – domnește în camera sa, râde rar și cel mai bine se destina atunci când inventează jocuri; cel mai recent descoperit este răsturnarea soldățeilor, așezați pe post de popice, cu ajutorul unei mingi. Când cel mai viteaz dintre soldățeii rămâne în picioare, Emil îi taie capul cu un briceag din ascunzătoare, urmând ca acesta să devină noua minge care va răsturna soldățeii. Povestirea *Corp și suflet* ni-l înfățișează pe Bălosu’ care odată reîncarnat în chipeșul avocat Matei Petrescu, își varsă frustrările cu sânge rece pe oricine-i iese-n cale. *Visul* pe care cinicul arhitect Anton îl are legat de Camelia, soția sa va fi cel care-i va pune capăt. *Noli-me-tangere* reprezintă presupusa boală a celor două gemene Marina și Prunela, care în final vor fi înghițite de bitum în propriul apartament, iar *liftul* prezent în cea de-a noua povestire amintește de un cavou în care parcă se auto-izolează personajul.

Dacă imaginația prozatorului nu a fost suficientă pentru trezirea instinctelor de apărare ale cititorilor, finalurile deschise ale povestirilor le amplifică acestora impresiile terifiante, create deja de lectură. Faptul că cititorul este lăsat să brodeze în continuare firul întâmplării implică sentimente mult mai profunde. Proza *Trăim într-o fotografie* este poate exemplul elocvent în acest sens. Apostol Gregorian, fotograf la revoluția din ’89 trăiește o dramă existențială. Apostol are impresia că un revoluționar pe care îl fotografiase și care îi era necunoscut, îi sună neîncetat pentru a-l teroriza. Modalitatea prin care încearcă să-i afle individului identitatea este încurajarea aproapiților săi să brodeze povești pe seama unor fotografii. Dimensiunea pe care întâmplarea o are ne va fi elucidată în povestirea care urmează, *Osul de pește*, anume sfârșitul lui Apostol Gregorian: este găsit mort în apartamentul său, are în jurul lui o mulțime de fotografii, nu sunt găsite alte amprente decât ale sale în apartament însă el zace sugrumat cu firul telefonului care până nu demult îl înnebunise. Asemenea lui Anton care încurajează imaginația indivizilor să iasă la lumină, Țuculescu lasă neexplicate mistere întâmplărilor, amplificând astfel stările create de lectură.

Mediocritatea personajelor – caracteristică prozelor lui Țuculescu – poate fi considerată drept un șiretlic la care apelază scriitorul pentru augmentarea realității banale. Tocmai această banalitate, mediocritate va fi în final cea care va stârni amuzamentul ori disprețul total față de prostie. Desfășurată în spații comune și având personaje la fel de

⁴ Ibidem, p 176;

⁵ Ibidem, p. 197-198;

⁶ Radu Țuculescu, op.cit., p. 71;

comune, acțiunea prozelor devine interesantă atunci când remarcile ironice ale autorului își fac apariția, subliniind tocmai mediocritatea.

Legată nu neaparat de mediocritate ci mai degrabă de prostie, de îndobitocire a maselor, este altă temă specifică creației lui Țuculescu: tema comunismului și a influenței acestuia asupra populației căreia i se va întâmpla lucruri nefirești însă va fi forțată să considere că totul se desfășoară în limite normale. Anormalitatea regimului poate fi cu ușurință relevată de câteva pasaje: „Era perioada aceea plină de o înfrigurată așteptare, convulsionată de neliniști, de semne de întrebare cărora nu le putea găsi un răspuns clar. Gesturile și cuvintele aveau valori îndoielnice, mereu bănuiai ceva ascuns în spatele lor, altceva decât ceea ce încercau și doreau ele să pară. Bântuia frica pe străzi și în sufletul oamenilor. Dar nici acest sentiment nu era clar. Avea o structură difuză, se insinua cu parșivenie peste tot, producând derută.”⁷ Greutățile legate de supraviețuire chiar, sunt amintite în *Trăim într-o fotografie*. Amprenta puternică pe care foamea a lăsat-o este dezvăluită acum limpede, crud: „Foamea. Obsesia mâncării, reminescentă a ultimilor ani de dictatură. Pentru procurarea hranei ne zbatusem zilnic, renunțând treptat, la orice altă activitate mult ori mai puțin intelectuală. Refuzam să mai gândim. Eram fericiți când făceam rost, pe sub mână, de o rudă de salam ca să le asigurăm copiilor sandviciuri la școală. Idealul nostru tindea să se reducă... la ruda de salam.”⁸

BIBLIOGRAFIE:

În volume:

- Oțoiu, Adrian, *Proza generației 80. Strategii transgresive*, Pitești, 2000;
- Simuț, Ion, *Critica de tranziție*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1996
- Țuculescu, Radu, *Pivnița. Romanul unui bloc în zece secvențe horror*, București, eLiteratura, 2014.

În periodice:

- Dragolea Mihai, *Viața cotidiană și (h)ororile ei*, în *Vatra*, nr. 7, 1996, p. 19;
- Moraru, Cornel, *Povestiri realist-macabre*, în *Vatra*, nr.7, 1996, p. 17-18;
- Rareș, Ion, *Despre oribila mediocritate*, în *Familia*, 31, nr 10-11, 1995, p. 54-55.

Electronică:

- <http://online.reghinul nostru.ro/articole/eveniment/radu-tuculescu-cucereste-italia.html>
- <http://clujeanul.gandul.info/cultura-timp-liber/un-roman-de-radu-tuculescu-a-fost-publicat-la-viena-2765120>

Cercetare finanțată prin proiectul „MINERVA – Cooperare pentru cariera de elită în cercetarea doctorală și post-doctorală”, cod contract: POSDRU/159/1.5/S/137832, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

⁷ Radu Țuculescu, op.cit., p. 145;

⁸ Idem, p. 149.